YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu ensimmäinen jaosto)

29 päivänä kesäkuuta 1995 *

Asiassa T-32/91,

Solvay SA, aikaisemmin Solvay et Cie SA, belgialainen yhtiö, kotipaikka Bryssel, edustajinaan asianajaja Lucien Simont, Cour de cassation, Belgia, ja suullisen käsittelyn aikana asianajajat Paul-Alain Foriers ja Guy Block, Bryssel, prosessiosoite Luxemburgissa Jacques Loeschin toimisto, 11 rue Goethe,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen osaston virkamies Berend Jan Drijber, avustajanaan asianajaja Nicole Coutrelis, Pariisi, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen osaston virkamies Georgios Kremlis, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa vaaditaan ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamismenettelystä 19 päivänä joulukuuta 1990 tehdyn komission päätöksen 91/299/ETY kumoamista (IV/33.133-C: Soodakarbonaatti — Solvay, EYVL 1991, L 152, s. 21),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti J. L. Cruz Vilaça, tuomarit D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner ja A. Kalogeropoulos,

kirjaaja: H. Jung,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.—7.12.1994 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

Taloudellinen toimintaympäristö

1 Oikeudenkäynnin kohteena olevaa tuotetta, soodaa, käytetään lasin valmistuksessa (raskas sooda) samoin kuin kemian teollisuudessa ja metallurgiassa (kevyt sooda). On erotettava toisistaan luonnonsooda (raskas), jota saadaan pääasiallisesti Amerikan yhdysvalloista, ja synteettinen sooda (raskas ja kevyt), jota valmistetaan Euroopassa kantajayhtiön yli sata vuotta sitten keksimällä menetelmällä.

2 Tapahtuma-ajankohtana yhteisön alueella oli kuusi synteettisen soodan tuottajaa:

— kantaja, maailman ja yhteisön alueen suurin tuottaja, jonka markkinaosuus yhteisön alueella oli lähes 60 prosenttia (ja jopa 70 prosenttia yhteisön alueella Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinat pois lukien);

— Imperial Chemical Industries plc, yhteisön alueen toiseksi suurin tuottaja, jolla oli yli 90 prosentin markkinaosuus Yhdistyneessä kuningaskunnassa;

— "pienet" tuottajat Chemische Fabrik Kalk ja Matthes & Weber (Saksa), Akzo (Alankomaat) ja Rhône-Poulenc (Ranska), joilla oli yhteensä noin 26 prosentin markkinaosuus.

3 Kantajalla oli tehtaat Belgiassa, Ranskassa, Saksassa, Italiassa, Espanjassa, Portugalissa ja Itävallassa ja myyntiorganisaatiot näiden maiden lisäksi Sveitsissä, Alankomaissa ja Luxemburgissa. Se oli myös suurin suolan tuottaja yhteisön alueella, ja sillä oli näin ollen erittäin suotuisa asema synteettisen soodan valmistuksessa tarvittavan pääraaka-aineen saatavuuden kannalta.

4 Tapahtuma-ajankohtana yhteisön markkinat olivat jakautuneet kansallisten rajojen mukaan, ja tuottajat yleensä pyrkivät keskittämään myyntinsä niihin jäsenvaltioihin, joissa niillä oli tuotantokapasiteettia.

Hallinnollinen menettely

5 Ilman ennakkoilmoitusta vuonna 1989 yhteisön alueen tärkeimpien soodantuottajien luona suorittamiensa tarkastusten ja niitä täydentäneiden tiedustelujen jälkeen

komissio lähetti 13.3.1990 päivätyllä kirjeellään kantajalle väitetiedoksiannon, joka oli osoitettu useille asianosaisille ja jonka mukaan muiden muassa kantaja oli syyllistynyt ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan rikkomiseen.

6 Kantaja esitti 28.5.1990 kirjallisesti huomautuksensa tähän väitetiedoksiantoon. Komissio kutsui 29.5.1990 päivätyllä kirjeellään kantajan kuulusteluun, joka oli tarkoitus pitää 25.—27.6.1990. Kantaja kieltäytyi 14.6.1990 päivätyllä kirjeellään.

7 Asiakirjoista käy ilmi, että edellä kuvatun menettelyn jälkeen komissaarien kollegio teki 17.—19.12.1990 pidetyssä 1 040. kokouksessaan ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamismenettelyä koskevan päätöksen 91/299/ETY (IV/33.133-C: Soodakarbonaatti — Solvay, EYVL 1991 L 152, s. 21, jäljempänä päätös). Tässä päätöksessä todettiin muun muassa, että kantajalla oli Länsi-Euroopan soodamarkkinoilla Yhdistyneen kuningaskunnan ja Irlannin markkinat pois lukien määräävä markkina-asema ja että se oli käyttänyt väärin tätä markkina-asemaansa perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitetulla tavalla noin vuodesta 1983 lähtien, ja tästä syystä kantajalle määrättiin 20 miljoonan ecun suuruinen sakko.

8 Päätös annettiin kantajalle tiedoksi 1.3.1991 päivätyllä kirjatulla kirjeellä. Asiakirjoista käy ilmi, että tiedoksi annetussa tekstissä ei ole lainkaan päätöksen 63 kohtaa ja että tämän tekstin perustelukappaleiden numeroinnissa 64 kohta seuraa välittömästi 62 kohtaa.

9 On selvää (ks. jäljempänä 31 kohta), että tiedoksi annetun päätöksen tekstiä ei ollut saatettu ennakolta todistusvoimaiseksi komission puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoituksilla tuolloin voimassa olleen 9 päivänä tammikuuta 1963 annetun komission työjärjestyksen 63/41/ETY (EYVL 1963, 17, s. 181, jäljempänä työjärjestys), joka on väliaikaisesti pidetty voimassa 6 päivänä heinäkuuta 1967 tehdyn komission päätöksen 67/426/ETY 1 artiklalla (EYVL 1967, 147, s. 1), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 8 päivänä tammikuuta 1986 tehdyllä komission päätöksellä 86/61/ETY, Euratom, EHTY (EYVL L 72, s. 34), 12 artiklan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

Oikeudenkäyntimenettely

10 Näiden tapahtumien jälkeen kantaja nosti esillä olevan kanteen, joka jätettiin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 2.5.1991.

11 Kirjallinen käsittely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa on ollut tavanomainen. Kantaja jätti kirjallisen käsittelyn päättymisen jälkeen 10.4.1992 "täydentävän vastineen", jossa se esitti uuden kanneperusteen ja vaati, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi julistettava riidanalainen päätös tehottomaksi; viitaten 28.2.1992 ilmestyneessä *Wall Street Journal*issa ja 2.3.1992 ilmestyneessä *Financial Times*issa julkaistuihin artikkeleihin se väitti komission julkisesti ilmoittaneen, että komissaarien kollegion tekemien päätösten todistusvoimaiseksi saattamatta jättäminen oli jo vuosia noudatettu käytäntö ja että 25 vuoteen yhtään päätöstä ei ollut saatettu todistusvoimaiseksi. Nämä komission ilmoitukset liittyivät ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa tuolloin esillä olleisiin asioihin, joissa komission polykloryyrivinyyliä koskeneeseen sopimukseen liittynyttä komission päätöstä vastaan oli nostettu useita kanteita ja joista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin oli antanut tuomion 27.2.1992 (yhdistetyt asiat T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 ja T-104/89, BASF ym. v. komissio, Kok. 1992, s. II-315, jäljempänä asiassa PVC annettu tuomio).

12 Täydentävässä vastineessaan kantaja on väittänyt, että komission pääsihteeristö oli 11.6.1991 päivätyssä kirjeessä ilmoittanut, että "päätöksen 63 kohta puuttuu virheellisesti tiedoksi annetusta tekstistä" ja liittänyt mukaan tätä kohtaa koskevan tekstin, jossa viitataan määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön. Tämä kohta kuuluu seuraavasti:

(63) Saint-Gobainin yritysryhmän yhtiöille myönnetty 1,5 prosentin erityinen ryhmäalennus oli myös syrjivä. On tietysti totta, että Saint-Gobainin yritysryhmä kokonaisuudessaan oli selvästi suurin tukkuasiakas, mutta Solvayn kanssa tehtyjen sopimusten mukaan yritysryhmän ostot olivat hajautuneet kansallisella perusteella. Ryhmäalennus ei liity tosiasiallisesti mihinkään toi-

mitettujen määrien suuruudesta aiheutuvaan kustannusetuun, vaan sen tarkoituksena (kuten Solvay itse toteaa omissa asiakirjoissaan) on yritysryhmän ostouskollisuuden varmistaminen. Tämän seurauksena Saint-Gobainin jossain jäsenvaltiossa sijaitseva tytäryhtiö voi ostaa Solvaylta selvästi edullisemmin kuin kilpailija, joka todellisuudessa ostaa yhtä suuren tai suuremman määrän Solvayn paikalliselta tehtaalta.

13 Komissio on esittänyt kirjalliset huomautuksensa täydentävästä kanteesta ensimmäisen jaoston puheenjohtajan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla sille asettamassa määräajassa.

14 Koska yhteisöjen tuomioistuin oli 15.6.1994 antanut tuomion asiassa komissio vastaan BASF ym. (asia C-137/92 P, Kok. 1994, s. I-2555) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiassa PVC antamasta tuomiosta tehdystä valituksesta, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) vahvisti prosessinjohtotoimet kehottaen erityisesti komissiota esittämään muun muassa päätöstään koskevan tekstin sellaisena kuin se oli todistusvoimaisilla kielillä puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoituksilla todistusvoimaiseksi saatettuna ja kokouksen pöytäkirjaan liitettynä.

15 Komissio vastasi, että niin kauan kuin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ollut päättänyt päätöksen todistusvoimaiseksi saattamisen puuttumista koskevan kanneperusteen tutkittavaksi ottamisesta, ei näin esitetyn perusteen pätevyyttä pitäisi tutkia.

16 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu ensimmäinen jaosto) velvoitti näin ollen työjärjestyksen 65 artiklan nojalla 25.10.1994 antamallaan määräyksellä komission esittämään edellä mainitun tekstin.

17 Tämän määräyksen perusteella komissio esitti 11.11.1994 päätöksen ranskankielisen tekstin, jonka ensimmäisellä sivulla oli päiväämätön komission puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoitus. On selvää, että tämä varmennus, joka nimenomaisesti sisältää maininnan "perustelukappale 63 liitteenä", on lisätty vasta yli kuuden

kuukauden kuluttua esillä olevan kanteen nostamisesta (ks. jäljempänä 31 kohta). Kyseisellä varmennuksella todistusvoimaiseksi saatetun päätöksen tekstissä on myös liitteenä edellä mainittu 63 kohta, joka komission ilmoituksen mukaan oli osa komissaarien kollegion 19.12.1990 tekemää päätöstä.

18 Esittelevän tuomarin esityksestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti aloittaa suullisen käsittelyn. Asianosaisia kuultiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 6. — 7.12.1994 pitämässä suullisessa käsittelyssä. Suullisen käsittelyn loputtua puheenjohtaja julisti suullisen käsittelyn päättyneeksi.

Asianosaisten vaatimukset

19 Kantaja vaatii, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— ensisijaisesti kumoaa riidanalaisen päätöksen;

— toissijaisesti määrää sakon suuruuden symboliselle tasolle tai ainakin kohtuullistaa sitä merkittävästi;

— joka tapauksessa velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

20 Täydentävässä kanteessaan kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin julistaa riidanalaisen päätöksen mitättömäksi tai ainakin kumoaa sen.

21 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana;

— jättää täydentävän kanteen kanneperusteen tutkittavaksi ottamatta tai ainakin hylkää sen perusteettomana;

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

22 Edellä mainitun 15.6.1994 annetun yhteisöjen tuomioistuimen tuomion jälkeen kantaja on ilmoittanut vastauksena ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen, että se ei enää vaadi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta julistamaan riidanalaista päätöstä mitättömäksi vaan ainoastaan kumoamaan sen. Se esitti myös, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutkisi kanteen tueksi esitetyt kanneperusteet ainoastaan päätöksen kumoamista koskevilta osin.

Päätöksen kumoamista koskevat vaatimukset

23 Kumoamisvaatimuksensa perusteeksi kantaja esittää useita kanneperusteita, jotka voidaan jakaa kahteen eri ryhmään. Ensimmäisessä kanneperusteryhmässä, joka liittyy hallinnollisen menettelyn lainmukaisuuteen, kantaja väittää useita olennaisia menettelymääräyksiä rikotun. Täydentävässä kanteessaan se väittää, että komission työjärjestyksen 12 artiklan vastaisesti komission puheenjohtaja ei ollut allekirjoittanut tiedoksi annettua päätöstä eivätkä komission puheenjohtaja ja pääsihteeri olleet saattaneet sitä todistusvoimaiseksi oikeana ajankohtana. ETY:n perustamissopimuksen 191 artiklassa ja työjärjestyksen 16 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettua pätevää tiedoksiantoa ei myöskään ollut tapahtunut. Kantaja väittää myös, että komissio on rikkonut yhteisön toimielinten antamien säädösten koskemattomuutta muuttamalla päätöstä sen virallisen tekopäivän jälkeen, erityisesti lisäämällä siihen 63 kohdan, jolloin on epävarmaa, onko komissaarien kollegio todellakin hyväksynyt sen. Kantaja väittää komission rikkoneen myös kollegiaalisuuden periaatetta. Se korostaa, että komission työjärjestyksen 4 artiklan vastaisesti päätöksentekoon liittyneitä keskusteluita ei ole siirretty myöhempään kokoukseen,

vaikka ainakin yksi kokouksen osanottajista oli pyytänyt niiden siirtämistä, jotta hän voisi tutkia tarkoin asiakirjat, jotka oli toimitettu hänelle myöhässä.

24 Toisen kanneperusteryhmän perusteella kantaja väittää komission rikkoneen ETY:n perustamissopimuksen 86 ja 190 artiklaa sekä todistusaineiston käyttämiseen liittyviä sääntöjä päättelemällä virheellisesti yhtäältä, että kantajalla oli määräävä markkina-asema, ja toisaalta, että tämä oli käyttänyt väärin tätä asemaa. Kantaja väittää lisäksi, että päätöksen 2 artiklassa sille asetettu velvoite ilmoittaa komissiolle kaikkia uusia alennusjärjestelyjä koskevat yksityiskohtaiset säännöt on lainvastainen, koska se ei perustu perustamissopimukseen eikä mihinkään muuhunkaan säädökseen. Lopuksi se korostaa sille määrätyn sakon olevan liiallinen, epäsuhdassa väitetyn rikkomuksen vakavuuteen ja riittämättömästi perusteltu.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo oikeaksi tutkia ensin kantajan täydentävässä kanteessaan esittämän kanneperusteen komission päätöksen todistusvoimaiseksi saattamisen ja muuttamisen virheellisyydestä.

Komission hyväksymän asiakirjan todistusvoimaiseksi saattamisessa ja muuttamisessa tapahtuneita virheitä koskeva peruste

Asianosaisten perustelut

26 Täydentävässä kanteessaan kantaja väittää komission rikkoneen komission työjärjestyksen 12 artiklaa, koska tiedoksi annettua päätöstä ei ollut saatettu ennakolta todistusvoimaiseksi vaadittavalla tavalla. Se viittaa edellä mainittuihin kahteen lehtiartikkeliin (ks. edellä 10 kohta), jotka ovat tämän kannekirjelmän liitteinä ja jotka ilmestyivät jonkin aikaa asiassa PVC annetun tuomion antamisen jälkeen. Tässä tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toi esiin kyseisen PVC:tä koskeneen päätöksen sisältämät vakavat muotovirheet. Kantaja väittää lisäksi, että päätöksen tiedoksi annettua ja julkaistua tekstiä verrattaessa niistä ilmenee olennainen

ero: kun tiedoksi annetun tekstin lopun sanamuoto on "komission *puolesta*, Sir Leon Brittan, varapuheenjohtaja", julkaistussa tekstissä käytetään sanamuotoa "*komissio ...*"

27 Kantaja kysyy päätöksen todellista sisältöä erityisesti 63 kohdan osalta haluten tietää, onko komissaarien kollegio todellakin hyväksynyt 19.12.1990 kyseisen 63 kohdan. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa kantaja on yhtäältä korostanut sitä tosiseikkaa, että 63 kohta toimitettiin sille vasta kanteen nostamisen jälkeen, ja toisaalta painottanut, että jos tätä kohtaa ei ollut laillisesti hyväksytty 19.12.1990, komission pääsihteeristö ei olisi voinut muuttaa tai täydentää tuona ajankohtana hyväksytyn päätöksen perusteluja. Viitaten yhteisöjen tuomioistuimen 23.2.1988 asiassa Yhdistynyt kuningaskunta vastaan neuvosto antamaan tuomioon (asia 131/86, Kok. 1988, s. 905, 37 kohta) kantaja on katsonut, ettei pääsihteeri eikä mikään muukaan komission virkamies olisi näin ollen voinut lisätä päätökseen 63 kohtaa.

28 Suullisessa käsittelyssä kantaja on edellä mainittuun yhteisöjen tuomioistuimen 15.6.1994 antamaan tuomioon viitaten ilmoittanut, että komission työjärjestyksen 12 artiklassa tarkoitettu todistusvoimaiseksi saattaminen olisi tehtävä ennen päätöksen tiedoksi antamista. Se on korostanut, että esillä olevassa asiassa komission puheenjohtaja ja pääsihteeri ovat saattaneet päätöksen todistusvoimaiseksi myöhässä ja päätöksen tiedoksi antamisen jälkeen, jopa käsiteltävänä olevan kanteen nostamisen jälkeen, eikä sitä tällaisen menettelytapavirheen vuoksi voida pitää pätevänä säännöksenä, koska silloin jätettäisiin ottamatta huomioon olennaisen menettelymääräyksen rikkominen. Kantaja on lisännyt tähän, että koska päätös saatettiin todistusvoimaiseksi yli vuosi sen jälkeen, kun se oli tehty, on ilmeistä, että komission puheenjohtaja ja pääsihteeri eivät enää voineet tietää, oliko päätös, joka heitä pyydettiin varmentamaan, hyväksytyn päätöksen mukainen.

29 Komissio väittää ensisijaisesti, että kanneperuste olisi hylättävä liian myöhään esitettynä ja näin ollen jätettävä tutkittavaksi ottamatta. Se ilmoittaa 63 kohdan osalta, että kantaja ei vastannut komission pääsihteeristön 11.6.1991 kirjeitse lähettämään oikaisuun. Se vakuuttaa, että se on saanut vain yhden kantajan asianajajan

4.7.1991 lähettämän kirjeen, jossa ilmoitetaan oikaisun vastaanottamisesta. Kantaja ei ollut maininnut mitään 63 kohdan myöhässä tapahtuneesta tiedoksiannosta asianajajansa kirjeessä eikä vastauksessaan.

30 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen antamassaan vastauksessa komissio on täsmentänyt, että esillä olevassa asiassa ei ole mitään oikeudellista perustetta tai tosiseikkaa, jotka olisivat työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla tulleet esille käsittelyn aikana. Yhtäältä asiassa PVC annettua tuomiota ei pitäisi sellaisenaan pitää uutena tosiseikkana (ks. asia T-4/89 R, BASF v. komissio, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen määräys 26.3.1992, Kok. 1992, s. II-1591, 12 kohta). Toisaalta olisi epäilyttävää, jos komission edustajien toisen oikeudenkäynnin yhteydessä antamia lausuntoja voitaisiin sellaisinaan pitää "uusina tosiseikkoina" esillä olevan asian käsittelyssä. Asianosainen ei myöskään saisi esittää uusia tosiseikkoja pelkästään vetoamalla sellaiseen toiseen riita-asiaan liittyviin lehtiartikkeleihin, jossa se ei ole itse ollut asianosaisena, koska se antaisi mahdollisuuden kaikenlaiseen keinotteluun. Lisäksi asiassa PVC käytettyyn päätöksentekomenettelyyn liittyi osittain erityisiä aikarajoituksia. Koska sellaisia rajoituksia ei ole ollut esillä olevassa asiassa, olisi väärin olettaa vastoin kyseiseen päätökseen sovellettavaa pätevyysolettamaa, että asiassa PVC noudatettu menettely olisi kaikilta yksityiskohdiltaan samanlainen kuin menettely kaikissa muissa asioissa, joissa on kysymys ETY:n perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan soveltamisesta. Kantajan mainitsemat ristiriitaisuudet päätöksteksteissä olisi komission mielestä pitänyt tuoda esiin jo oikeudenkäyntimenettelyn alkuvaiheissa.

31 Pääasian osalta komissio on suullisessa käsittelyssä selittänyt, että tällä hetkellä ei enää ole mahdollista ilmoittaa tarkkaa päivämäärää, jolloin päätös saatettiin todistusvoimaiseksi komission puheenjohtajan ja pääsihteerin allekirjoituksilla. On kuitenkin selvää, että todistusvoimaiseksi saattaminen tapahtui vuoden 1992 alussa varokeinona sen jälkeen, kun päätösten todistusvoimaiseksi saattamiseen liittyvät ongelmat olivat tulleet esiin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa asian PVC käsittelyn yhteydessä.

32 Komissio on kuitenkin väittänyt, että päätöstä ei välttämättä tarvitse saattaa todistusvoimaiseksi ennen sen tiedoksi antamista. Todistusvoimaiseksi saattaminen ei itse asiassa ole kollegiaalisen päätöksentekomenettelyn olennainen osa, eikä työjärjestyksen 12 artiklassa aseteta sille määräaikaa. Näin ollen päätöksen todistusvoimaiseksi saattaminen sen tiedoksi antamisen jälkeen olisi oikeudellisesti pätevä siinä määrin kuin sillä vahvistetaan riittävän luotettavasti, että komissaarien kollegion tekemän päätöksen teksti on ollut sama kuin asianomaiselle yritykselle tiedoksi annettu teksti. Juuri näin on tehty esillä olevassa asiassa, koska kollegio oli todellakin hyväksynyt päätöksen sellaisenaan 19.12.1990, joten kollegiaalisuuden periaatetta oli noudatettu; sitä paitsi, toisin kuin PVC:tä koskeneessa päätöksessä, hyväksytyt, tiedoksi annetut ja julkaistut tekstit olivat samanlaiset, eivätkä riidanalaista päätöstä rasittaneet muutkaan sellaiset virheet, joiden oli väitetty rasittavan PVC:tä koskevaa päätöstä.

33 Komissio on lisännyt, että todistusvoimaiseksi saattaminen on vain yksi oikeusturvakeino tiedoksi annetun tekstin ja hyväksytyn tekstin vastaavuudesta syntyvien riitojen varalta. Esillä olevassa asiassa ei ole kyse sellaisesta riidasta. Se seikka, että komission puheenjohtaja ja pääsihteeri eivät olleet allekirjoittaneet päätöstä ennen sen tiedoksi antamista, ei ole näin ollen vaikuttanut olennaisesti kantajan asemaan. Kantajan kannalta ei ole olennaista, että päätöksen todistusvoimaiseksi saattaminen on tapahtunut sen tiedoksi antamisen jälkeen ja jopa esillä olevan kanteen nostamisen jälkeen, koska se seikka sinänsä ei aseta kyseenalaiseksi tekstin aitoutta. Hallinnollisia määräyksiä koskevaa pätevyysolettamaa on näin ollen sovellettava kokonaisuudessaan.

34 Se, että tällaisessa tilanteessa haluttaisiin kieltää komission puheenjohtajan ja pääsihteerin päätöstekstiin jälkikäteen kirjoittamilta allekirjoituksilta todistusvoimaiseksi saattamisen pätevyys, olisi komission mielestä täysin merkityksetöntä muotoseikkoihin takertumista, erityisesti siksi, että yleisesti myönnetään sen olevan pelkkä muodollisuus, koska pitkiä tekstejä ei voida kokonaan tarkastaa. Kun hallinnollinen tai oikeusviranomainen allekirjoittaa asiakirjan, ei voida olettaa, että kaikki allekirjoittajat ovat lukeneet tämän asiakirjan tekstin kokonaan.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

— Tutkittavaksi ottaminen

35 Jotta voitaisiin päättää, onko kirjallisen käsittelyn päätyttyä täydentävässä kanteessa esitetty päätöksen virheellistä todistusvoimaiseksi saattamista koskeva uusi kanneperuste otettava tutkittavaksi, on muistettava, että työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudelliseen perusteeseen, ja että päätös siitä, otetaanko uusi peruste tutkittavaksi, tehdään pääasian ratkaisun yhteydessä.

36 Tähän voidaan lisätä, että kyseinen peruste on kaksiosainen ja perustuu yhtäältä komission päätöksen virheelliseen todistusvoimaiseksi saattamiseen ja toisaalta päätöstekstin muuttamiseen 63 kohdan lisäyksellä kanteen nostamisen jälkeen.

37 Kanneperusteen ensimmäisestä osasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin arvioi, että komission edustajien antamat lausunnot siitä, että komissaarien kollegion hyväksymiltä päätöksiltä on monen vuoden ajan järjestelmällisesti puuttunut todistusvoimaiseksi saattaminen, on tosiseikka, jonka kantaja voi esittää kanteensa tueksi. Vaikka nämä lausunnot on annettu ainoastaan asian PVC käsittelyn yhteydessä, ne ovat koskeneet jokaista perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan soveltamismenettelyä vuoden 1991 loppuun saakka, ja näin ollen myös esillä olevaa asiaa.

38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että jos riidanalaisen päätöksen todistusvoimaiseksi saattamatta jättäminen on tosiseikka, joka on ollut tiedossa jo ennen esillä olevan kanteen nostamista, ei voida olettaa, että kantaja olisi vedonnut siihen jo 2.5.1991 nostamassaan kanteessa. Päätöksen teksti, joka oli annettu

tiedoksi komission pääsihteerin allekirjoituksella alkuperäisen tekstin kanssa yhtäpitäväksi todistetulla kaksoiskappaleella, ei olisi paljastanut tarkkaavaisellekaan lukijalle, että alkuperäistä päätöstä ei tuolloin ollut saatettu todistusvoimaiseksi. Päätöstekstistä todellakin puuttui 63 kohta. Kantaja, jolle päätös oli osoitettu, ei kuitenkaan olisi kyennyt siitä seikasta päättelemään, että päätöstä ei ollut saatettu todistusvoimaiseksi.

39 Kantaja ei myöskään voinut tietää ennen kanteensa nostamista, että komission myöhempien ilmoitusten mukaan komission työjärjestyksen 12 artiklassa tarkoitettu todistusvoimaiseksi saattamista koskeva menettely oli "jäänyt pois käytöstä" pitkäksi aikaa (ks. em. 15.6.1994 annettu yhteisöjen tuomioistuimen tuomio, 32 kohta), koska tuolloin siitä ei ollut vielä kerrottu julkisuudessa. Näin ollen tiedoksi annetulta päätökseltä puuttunut todistusvoimaiseksi saattaminen on tosiseikka, jonka kantaja on saanut selville esillä olevan asian käsittelyn aikana.

40 Sen osalta, voidaanko tähän tosiseikkaan perustuvan kirjallisen käsittelyn päättymisen jälkeen 10.4.1992 jätetyssä täydennetyssä kanteessa esitetyn uuden kanneperusteen esittämisen katsoa tapahtuneen oikea-aikaisesti vai olisiko sen pitänyt tapahtua käsittelyn aikaisemmassa vaiheessa, voidaan todeta, että työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdassa ei määrätä uuden perusteen esittämiselle määräaikaa tai erityistä menettelytapaa; tässä säännöksessä ei erityisesti myöskään määrätä, että peruste olisi puhevallan menettämisen uhalla esitettävä heti tai tietyn määräajan kuluessa siitä, kun oikeudellinen peruste tai tosiseikka on tullut esille. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näin ollen, että asianosainen menettää oikeutensa kanneperusteiden esittämiseen väitteidensä tueksi periaatteessa vain siinä tapauksessa, että siitä on nimenomaisesti ja yksiselitteisesti säädetty. Kantajalla on siis ollut oikeus esittää uusi kanneperuste kirjallisen käsittelyn päättymisen jälkeen ennen suullisen käsittelyn alkamista jättämässään täydennetyssä kanteessa.

41 Vaikka edellä mainittua säännöstä pitäisi tulkita siten, että uusi peruste otetaan tutkittavaksi vain, jos se on esitetty mahdollisimman pian, on tärkeätä huomata, että esillä olevan asian kantaja on noudattanut tätä vaatimusta. Vaikka onkin totta, että komissio oli jo asioihin PVC liittyneessä suullisessa käsittelyssä 10.12.1991 ilmoittanut, että komissaarien kollegion päätösten todistusvoimaiseksi saattamatta jättäminen oli vakiintunut käytäntö, on korostettava, ettei kantaja eivätkä sen asianajajat olleet osallisina näissä asioissa, eikä kantajan siten voinut olettaa tietävän komission suullisen lausunnon sisältöä, ennen kuin se julkaistiin edellä mainittujen lehtien artikkeleissa helmikuun lopussa/maaliskuun alussa vuonna 1992. Näin ollen ei voida olettaa, että kantaja olisi esittänyt kyseisen kanneperusteen jo 20.12.1991 antamassaan vastauksessa. Näiden artikkelien ilmestymisen ja täydennetyn kanteen esittämisen välillä kuluneen ajan osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa sen olevan kohtuullinen, koska kyseisten artikkeleiden sisällön perusteella oli objektiivisesti välttämätöntä tutkia tarkasti uudelleen päätöksen teksti ja sen hyväksymistä koskeva menettely, jotta mahdolliset muotovirheet olisi saatu selville.

42 Edellä esitetyn perusteella päätöksen todistusvoimaiseksi saattamisen virheellisyyttä koskeva kanneperusteen ensimmäinen osa on otettava tutkittavaksi.

43 Tähän on vielä lisättävä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on 25.10.94 antamallaan määräyksellä määrännyt komission esittämään muun muassa tuolloin todistusvoimaiseksi saatetun päätöksen tekstin. Kuten määräyksen perusteluosasta käy ilmi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on yhtäältä ottanut huomioon edellä mainitun yhteisöjen tuomioistuimen 15.6.1994 antaman tuomion, jonka mukaan samanlaisen päätöksen todistusvoimaiseksi saattamatta jättäminen kuin esillä olevassa asiassa oli olennaisen menettelymääräyksen rikkomista (76 kohta), kun komissio oli ilmoittanut, että komissaarien kollegion päätöksiä ei ollut pitkään aikaan saatettu todistusvoimaisiksi. Toisaalta sen päätökseen on vaikuttanut vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuimet voivat viran puolesta tutkia, onko olennaista menettelymääräystä rikottu (asia 1/54, Ranska v. korkea viranomainen, tuomio 21.12.1954, Kok. 1954, s. 7; asia 2/54, Italia v. korkea viranomainen, tuomio 21.12.1954, Kok. 1954, s. 73; asia 18/57, Nold v. korkea viranomainen, tuomio 20.3.1959, Kok. 1959, s. 89; asia C-291/89, Interhotel v. komissio, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2257, 14 kohta ja asia C-304/89, Oliveira v. komissio, tuomio 7.5.1991, Kok. 1991, s. I-2283, 18 kohta).

44 Mitä tulee kanneperusteen toiseen osaan, jonka mukaan päätöstekstiä muutettiin myöhemmin lisäämällä siihen 63 kohta, on todettava, että ainoa kantajan tietoon ennen kanteen nostamista tullut seikka oli se, että perustelukappaleiden 62 kohtaa seurasi välittömästi 64 kohta, minkä kantaja olisi voinut tulkita vain numerointivirheeksi eikä välttämättä merkiksi siitä, että kokonainen kappale puuttui. Muutoin 63 kohdan teksti on annettu tiedoksi kantajalle vasta kanteen nostamisen jälkeen.

45 On muistutettava, että komission pääsihteeristö on antanut 11.6.1991 kantajalle tiedoksi 63 kohdan tekstin. Sillä hetkellä kantaja on voinut huomata, että päätöksen tiedoksi annettu teksti oli epätäydellinen. Kuitenkin, kuten edellä (ks. 40 kohta) on todettu, työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan mukaan kantajalla ei ole velvollisuutta ottaa tätä uutta seikkaa huomioon jo vastineessaan. Näin ollen kanneperusteen toinen osa on myös otettava tutkittavaksi.

— Pääasia

46 Kanneperusteen toisesta osasta on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kirjalliseen kysymykseen annetun komission ilmoituksen mukaan 63 kohta oli komissaarien kollegion hyväksymässä päätöksen tekstiluonnoksessa (ks. komission 17.5.1993 antaman vastauksen liite 1). Edelleen komission mukaan kollegion tehtyä päätöksen sen tekstiin tehtiin joitakin vain sen ulkoasuun, kuten rivivälin pituuteen ja kirjasinlajeihin liittyneitä muutoksia, mistä syystä asiakirja jouduttiin taittamaan uudelleen. On todennäköistä, että tämän taittamisen aikana 63 kohta hävisi. Koska kysymys oli komission hyväksymästä perustelukohdasta ja koska se näin ollen oli osa hyväksyttyä päätöstä, komission pääsihteeristön olisi pitänyt antaa tiedoksi sen sisältö perustamissopimuksen 191 artiklan toisen kohdan mukaisesti yritykselle, jolle päätös on osoitettu, heti kun kävi ilmi, että tämä kohta puuttui aiemmin tiedoksi annetusta tekstistä.

47 Tämän selityksen vahvistaa päätöstekstiin myöhemmin liitetyn varmennuksen sanamuoto, jonka mukaan "komissio on hyväksynyt liitteenä olevan 63 perustelukappaleen 1 040. kokouksessaan ..." Vaikka päätöstä ei olekaan saatettu todistusvoimaiseksi komission työjärjestyksen mukaisesti (ks. jäljempänä 50—53 kohta), ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että se täytyy hyväksyä todisteeksi siitä, että komissaarien kollegio on todellakin hyväksynyt 63 kohdan.

48 Näin ollen on todettava, että vaikka komissio oli hyväksynyt 63 kohdan, sitä ei ollut annettu kantajalle tiedoksi ennen kanteen nostamista. Se seikka, että tiedoksiantoa rasitti tällainen virhe, ei kuitenkaan yksinään olisi aiheuttanut päätöksen kumoamista; sen ainoa seuraus olisi se, että sellaista kohtaa vastaan, jota ei ole annettu tiedoksi, ei voida nostaa kannetta. Näin ollen kanneperusteen toinen osa ei ole perusteltu.

49 Kanneperusteen ensimmäisestä osasta on muistutettava, että komission työjärjestyksen 12 artiklan sanamuoto oli tapahtuma-ajankohtana seuraava:

"Puheenjohtaja ja pääsihteeri saattavat allekirjoituksillaan komission hyväksymät säädökset todistusvoimaisiksi todistusvoimaisella kielellä tai kielillä.

Nämä säädökset liitetään sen komission kokouksen pöytäkirjaan, jonka kuluessa ne on hyväksytty.

Puheenjohtaja antaa tarpeen mukaan tiedoksi komission säädökset."

Edellä mainitun menettelyn eri vaiheiden osalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että jo tämän säännöksen rakenne ilmaisee tapahtumien järjestyksen, jolloin säännöksen ensimmäisen kohdan mukaisesti komissaarien kollegio hyväksyy ensin säädökset, jonka jälkeen ne saatetaan todistusvoimaisiksi ja tarpeen mukaan annetaan tiedoksi asianosaisille ja mahdollisesti julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* säännöksen kolmannen kohdan mukaisesti. Näin ollen säädös on saatettava todistusvoimaiseksi ennen sen tiedoksi antamista.

50 Tämän järjestyksen, joka on sanamuodon ja systemaattisen tulkinnan mukainen, vahvistaa oikeaksi todistusvoimaiseksi saattamista koskevan säännöksen tarkoitus. Kuten yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa 15.6.1994 antamassaan tuomiossa todennut, tämä säännös on seurausta komission velvollisuudesta ryhtyä toimenpiteisiin, jotta voitaisiin varmasti todistaa samaksi komissaarien kollegion hyväksymä täydellinen säädösteksti (73 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on kyseisessä asiassa antamassaan tuomiossa lisännyt, että asiakirjojen todistusvoimaiseksi saattamisella pyritään oikeusvarmuuden vahvistamiseen vahvistamalla todistusvoimaisilla kielillä komissaarien hyväksymä teksti, jotta riitatilanteissa voitaisiin varmistaa se, että tiedoksi annetut tai julkaistut tekstit vastaavat täysin komissaarien hyväksymää tekstiä ja siten myös päätöksentekijän tahtoa (75 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut todistusvoimaiseksi saattamisen olevan ETY:n perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitettu olennainen menettelymääräys (76 kohta).

51 Esillä olevan asian osalta on todettava, että riidanalainen päätös on saatettu todistusvoimaiseksi sen tiedoksi antamisen jälkeen. Näin ollen olennaista menettelymääräystä on rikottu perustamissopimuksen 173 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

52 On täsmennettävä, että jo kyseessä olevan olennaisen menettelymääräyksen noudattamatta jättäminen merkitsee sen rikkomista. Näin on riippumatta siitä, onko hyväksytyissä, tiedoksi annetuissa ja julkaistuissa teksteissä eroja ja, jos niitä on

ollut, ovatko ne olleet merkityksellisiä, joten tästä syystä on merkityksetöntä, ovatko kantajan esille tuomat tekstissä olevat erot — "komission puolesta" ja "komissio" ja 63 kohtaa koskeva aukko — merkittäviä.

53 Riippumatta edellä esitetystä on muistutettava, että esillä olevassa asiassa todistusvoimaiseksi saattaminen on tapahtunut kanteen nostamisen jälkeen. Ei ole mahdollista, että yhteisöjen toimielin voisi taannehtivalla korjaamisella yksinkertaisesti saada häviämään riidanalaista päätöstä rasittavan olennaisen menettelyvirheen kanteen nostamisen jälkeen. Näin on erityisesti siinä tapauksessa, että kyseisellä päätöksellä määrätään asianosaiselle yritykselle sakko, kuten esillä olevassa asiassa. Päätöksessä olevan virheen korjaaminen kanteen nostamisen jälkeen veisi pohjan kanteelta, joka perustuu päätöksen todistusvoimaiseksi saattamisen puuttumiseen ennen sen tiedoksiantoa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo jälleen, että sellainen ratkaisu olisi oikeusturvan ja sen oikeussubjektin etujen vastainen, johon sakon määräävä päätös kohdistuu. Näin ollen on todettava, että olennaisen menettelymääräyksen rikkomisen aiheuttama virhe ei ole korjautunut vuosi kanteen nostamisen jälkeen tapahtuneella todistusvoimaiseksi saattamisella.

54 Edellä esitetyn perusteella on hyväksyttävä ensimmäinen kanneperusteen osa, joka perustui komission päätöksen virheelliseen todistusvoimaiseksi saattamiseen. Näin ollen päätös on kumottava kokonaisuudessaan tarvitsematta lausua muista kantajan kumoamisvaatimuksensa tueksi esittämistä kanneperusteista.

Oikeudenkäyntikulut

55 Työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaisesti asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kanne on hyväksytty suurimmaksi osaksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, vaikka kantaja on luopunut vaatimasta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta julistamaan päätöksen mitättömäksi.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklan soveltamismenettelystä 19 päivänä joulukuuta 1990 tehty komission päätös 91/299/ETY (IV/33.133-C: Soodakarbonaatti — Solvay) kumotaan.

2) Komissio velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Cruz Vilaça Barrington Saggio

Kirschner Kalogeropoulos

Julistettiin Luxemburgissa 29 päivänä kesäkuuta 1995.

Kirjaaja

H. Jung

Presidentti

J. L. Cruz Vilaça